

ΟΙ ΠΡΩΤΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ
ΑΓΩΝΕΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ (1896)

Ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις καὶ ἡ σωματικὴ ἀγωγή. Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες τοῦ Γαλλικοῦ Διευθυντηρίου (1790). Αἱ γυμναστικαὶ καὶ ἀθλητικαὶ ἑορταὶ τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ἡ ἰδέα τῆς ἀνασυστάσεως τῶν ἀρχαίων γυμνικῶν ἀγῶνων ὑπὸ καθαρῶς ὅμως ἐθνικῆν μορφήν καὶ ὑπὸ τὸν τύπον μεγάλης ἐθνικῆς πανηγύρεως, εἶναι καὶ αὐτὴ ἓνα μέρος τῆς πολιτικῆς ἰδεολογίας τὴν ὁποίαν ἐκληροδότησεν εἰς τὴν Εὐρώπην ὁ θνήσκων 18ος αἰὼν. Ὅταν ἡ Γαλλικὴ ἐπανάστασις ἀντικατέστησε τὰ μισθοφορικὰ στρατεύματα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μετὰ τὴν **ἐθνικὴν πανστρατιάν**, ἡ ἀνάγκη τῆς ὀλοκληρωτικῆς ἀγωγῆς τῆς νεότητος καὶ τῆς συμμετροῦ σωματικῆς καὶ ψυχικῆς μορφώσεως αὐτῆς, διὰ τὴν ὁποίαν μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχαν ὑψώσῃ τὴν ἀσθενῆ των φωνὴν μόνον ὀλίγοι φωτισμένοι ἐκπαιδευτικοὶ ἄνδρες, ἀνθρωπισταὶ καὶ φιλανθρωπισταί, ἤρχισε νὰ κινή τὴν προσοχὴν καὶ τὴν φροντίδα τῶν ἀρχηγῶν τῶν Κρατῶν καὶ τῶν πολιτικῶν. Ἀλλὰ καὶ τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα καὶ αἱ ἀρχαὶ διὰ τὰς ὁποίας ἠγωνίζετο ἡ Ἐπανάστασις δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ζητήσουν ἄλλο εὐσταθέστερον καὶ ἀσφαλέστερον θεμέλιον, ἀπὸ μίαν ἀληθῶς δημοκρατικὴν ἀγωγήν τῆς νεότητος· διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις τῶν Γάλλων, ἤδη ἀπὸ τὸ 1790, πρωταγωνιστούντων τῶν ἐξεχόντων παιδαγωγῶν τῆς Γαλλίας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης Condorcet, Lacanal καὶ Daunou, ἠσχολήθη σοβαρώτατα νὰ ἐξεύρη τὸν τρόπον καὶ τὰ μέσα τῆς θεμελιώσεως μιᾶς ἀληθῶς δημοκρατικῆς ἀγωγῆς, αὐτὴ δὲ πρώτη εἰσήγαγε καὶ ἐπέβαλε τὴν ὑποχρεωτικὴν στρα-

τιωτικὴν προπαίδευσιν ὄλων τῶν νέων, ὀλίγον δὲ βραδύτερον τὸ Διευθυντήριον ἐπανηγύριζεν εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως τὴν ἀνασύστασιν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων, με δρόμους, ῥίψεις καὶ πάλην καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς ἀρματοδρομίας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, μαζὶ μὲ τὰ τεῖχη τῆς Βασιλῆως ἤρχισαν νὰ κρημνίζωνται καὶ τὰ τεῖχη τῶν καλογηρικῶν σχολικῶν φυλακῶν, ὁ ἀσκητισμὸς ἔβλεπεν ὀρθούμενον ἐνώπιόν του σφριγῶντα ἔφηβον, τὸν ἀθλητισμὸν, καὶ τὴν πυκνὴν ὁμίχλην τῶν μοναστικῶν ἰδεωδῶν ἤρχισε νὰ τὴν διαλύη ὑγιᾶς καὶ πάμφωτον τὸ ἀρχαῖον πνεῦμα τὸ ἀθάνατον, ὁ ἀγνὸς πατέρας, τοῦ ὠραίου, τοῦ μεγάλου καὶ τοῦ ἀληθινοῦ.

Μετὰ τὴν ἀπόδοδον τῆς Ναπολεοντικῆς ἐποχῆς καὶ τὴν εἰρήνευσιν τῆς Εὐρώπης, αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις, χάρις εἰς τὰς προσπαθείας κατ' ἐξοχὴν τῶν φιλανθρωπιστῶν καὶ ἄλλων φωτισμένων ἀνθρώπων, ἤρχισαν νὰ καταλαμβάνουν κάποιαν θέσιν εἰς τὰ σχολικὰ προγράμματα καὶ τὰ δημόσια ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν διαφόρων εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ παρ' ὅλον τὸν ἄγριον πόλεμον τοῦ σχολαστικισμοῦ, ἐκέρδιζαν ἕδαφος ἀπὸ ἔτος εἰς ἔτος καὶ προσηλύτους· μὲ τὴν σύστασιν δὲ τῶν πρώτων γυμναστικῶν ἐταιρειῶν καὶ ἐνώσεων ἀνεφάνησαν καὶ αἱ *γυμναστικαὶ καὶ ἀγωνιστικαὶ ἐορταὶ καὶ οἱ ἀθλητικοὶ ἀγῶνες*, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι ἦσαν ἐντελῶς τοπικοὶ καὶ εἶχον ἀποβάλη καὶ τὴν κλασσικὴν τῶν ἐπωνυμίαν καὶ ὀνομάζοντο ἀπλῶς *γυμναστικαὶ ἐορταὶ* (fêtes de gymnastique, ἐν Γαλλίᾳ Turnfeste ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ κ.λ.π.) ἢ *ἀθλητικοὶ ἀγῶνες* (athletic games) ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐτελοῦντο καὶ εἰς ἐκτάκτους ἐθνικὰς περιστάσεις ἢ καὶ κατὰ μόνιμον περιοδικότητα, ὅπως καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

Ἡ νεωτέρα Ἑλλὰς καὶ ἡ σωματικὴ ἀγωγή. Αἱ πρώται ἀπόπειραι πρὸς εἰσαγωγὴν τῆς ἀπὸ τὰ 1834 κ. ἔ.

Ἡ Ἑλλὰς, μόλις ἐλευθερωθεῖσα, δὲν ὑστέρησεν ἀπὸ τὰ Κράτη τῆς Εὐρώπης εἰς προσπάθειαν διὰ τὴν σωματικὴν ἀγωγήν. Διαρκοῦντος ἀκόμη τοῦ μεγάλου Ἀγῶνος, ὅταν ὁ

στρατηγὸς Φαβιέρος κατὰ τὸ 1824 ἤρχισε τὴν ὁργάνωσιν τοῦ πρώτου Ἑλληνικοῦ τακτικοῦ στρατιωτικοῦ σώματος καὶ ὕστερα ἀπὸ τόσους αἰῶνας, κάτω ἀπὸ τὴν Ἀκρόπολιν, παρετάχθη συντεταγμένον καὶ παρήλασε παιανίζον τὸ πολεμικόν, στράτευμα Ἑλληνικόν, ἢ Δημογεροντία τῶν Ἀθηνῶν, οἱ ἅπλοῖ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι μὲ τὸν πρακτικὸν νοῦν, ἐξέδωκαν διαταγὴν πρὸς τοὺς διδασκάλους τῶν σχολείων νὰ ὀδηγοῦν τοὺς μαθητὰς εἰς τὸν τόπον τῶν στρατιωτικῶν ἀσκήσεων καὶ νὰ διδάσκουν εἰς αὐτοὺς τὰ γυμνάσια καὶ τοὺς στρατιωτικὸς ἐλιγμούς. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ὀριστικὴν ἀπελευθέρωσίν της, ἀπὸ τὰ πρῶτα της δημόσια κτίρια, ὑπῆρξαν τὰ δημοτικὰ σχολεῖα καὶ ὁ στρατὸν τοῦ Ἄργους καὶ τὸ **γυμναστήριον τοῦ Ναυπλίου** (1834) μία δὲ ἀπὸ τὰς πρώτας φροντίδας διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν ἦτο ἡ μετακλήσις ἐκ Βαυαρίας δύο διδασκάλων τῆς γυμναστικῆς, τοῦ Korck καὶ τοῦ Ottendorff, καὶ ἡ ἀποστολὴ ἑνὸς νέου Ἑλλήνου, εἰς τὸ Μόναχον, τοῦ Γεωρ. Παγῶντος, ἀποκλειστικῶς διὰ τὴν σπουδὴν τῆς γυμναστικῆς (1834) καὶ ἡ μετὰ διετίαν ἐκτύπωσις ἐκ τῆς Βασιλικῆς τυπογραφίας καὶ εἰδικοῦ ἐγχειριδίου γυμναστικῆς.

Ἡ κίνησις αὐτὴ ὅσον μικρά, πρωτογενὴς καὶ περιορισμένη καὶ ἂν ἦτο, δὲν ἦτο δυνατὸν παρὰ ν' ἀφυπνίσῃ τὰς ἀναμνήσεις τῆς κλασσικῆς ἀρχαιότητος. Ἦτον ἡ ἐποχὴ, πού πολλὰ παιδιὰ τῆς Ἑλλάδος, «ὄρφανὰ καὶ σκορπισμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀφιέρωναν ὅλην τὴν ζωὴν διὰ νὰ ἐξοικονομήσουν κἀτι, νὰ στείλουν εἰς τὴν πτωχὴν καὶ ἀσυμμάτευτην ἀκόμη Πατρίδα. Ἐν' ἀπὸ αὐτὰ, ὁ Εὐαγγέλης Ζάππας, ὁ δωρητῆς τοῦ ὁμωνύμου κτιρίου καὶ τοῦ περὶ αὐτὸ μοναδικοῦ πάρκου τῶν Ἀθηνῶν, ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος ἀγωνοθέτης τῶν νεωτέρων Ἑλληνικῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων ἢ δωρεὰ αὐτῆ τοῦ Ζάππα ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ παρέσχε καὶ τὰ ὑλικά μέσα τοῦ πρώτου πανηγυρισμοῦ τῶν ἀγώνων τούτων κατὰ τὸ 1859, ἐπαναληφθέντων τὸ δεύτερον καὶ κατὰ τὸ 1871 (βλέπε **Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος**, ἔτους 1924 σελ. 327 κ.ἑ. καὶ ἔτους 1925 σελ. 261 κ.ἑ.) Τὸ ἀληθὲς ὁμῶς εἶναι ὅτι λόγῳ ἐλλείψεως εἰδικῶν γυμναστικῶν ἀνδρῶν

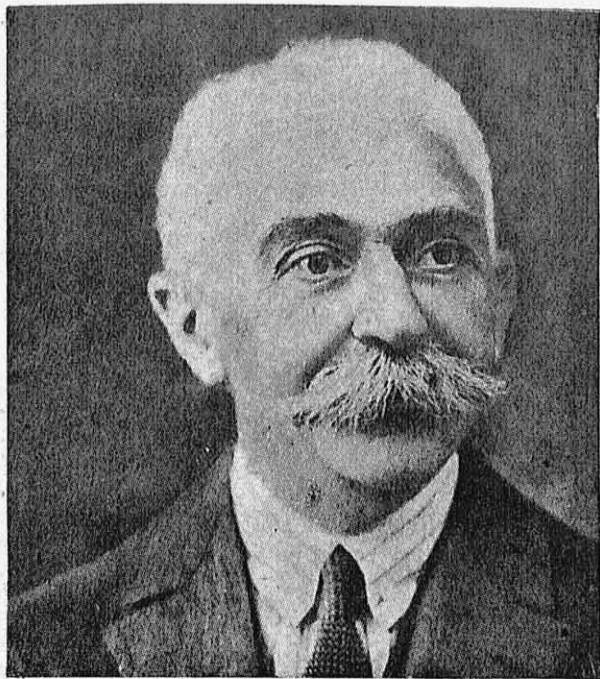
καθώς και καταλλήλως διασκευασμένου χώρου, αἱ ἀθηναϊκαὶ αὐταὶ ἔορταὶ δὲν περιέσωσαν ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν λαμπρότητα εἰμὴ τὸ ὄνομα μόνον τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων.

Ὁ φιλαθλητισμὸς τοῦ Ἀγγλικοῦ Σχολείου. Ἡ παγκοσμία ἐπίδρασις τῆς Ἀγγλικῆς ἀγωγῆς. Ἡ Σταυροφορία κατὰ τῆς γνωσιοπληξίας καὶ τοῦ σχολαστικισμοῦ.

Ἐξ ὅλων ὁμως τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν στοργικωτέρα πρὸς τὰς ἀρχαίας παιδαγωγικὰς παραδόσεις εἶχε δειχθῆ ἡ Ἀγγλία. Ἀσκήσεις καὶ παιδιαὶ πάσης φύσεως καὶ πρὸ πάντων *δλόκληρον σχεδὸν τὸ ἀρχαῖον πένταθλον*, διάφοροι *ἀθλητικαὶ παιδιαὶ* (cricket, foot-ball, lawn-tennis κ.λ.π.) ἢ *λεμβοδρομία*, ἢ *πυγμαχία* καὶ ἡ *κολύμβησις*, εἶχον εὖρη στοργικωτάτην φιλοξενίαν καὶ ἐνθουσιώδεις μύστας εἰς ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ Ἀγγλικά σχολεῖα καὶ εἶχον συνδεθῆ ἀναποσπástως μὲ τὴν ἀγωγὴν τοῦ Ἀγγλοῦ gentleman. Ἀγῶνες μεταξὺ τῶν μαθητῶν τῶν διαφόρων ἀνωτέρων σχολῶν (inter-universities) συγγνώτατα ἐλάβανον χώραν, ἡ δὲ ἱστορικὴ λεμβοδρομία μεταξὺ τῶν φοιτητῶν τῶν Πανεπιστημίων τοῦ Oxford καὶ τοῦ Cambridge ἦτο ἐν ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἐτήσια γεγονότα ὀλοκλήρου τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου.

Τὰ ἀγωνιστικὰ αὐτὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Ἀγγλίας μόνον ἢ ὁμόγλωσσος τῆς καὶ ὁμαιομορφία ἀδελφῆ, ἡ Ἀμερική, καθὼς καὶ ὅλαι αἱ λοιπαὶ Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι εἶχον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰσαγάγη καὶ ἐκαλλιέργουν μὲ ὅμοιον καὶ ἴσως καὶ ζωηρότερον ἀκόμη ἐνθουσιασμόν· μόλις δὲ κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος (1880 κ.ἔ.) πολλοὶ φίλοι τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων, ἀνήκοντες εἰς διάφορα Κράτη τῆς Εὐρώπης καὶ ἐπισκεφθέντες κατὰ καιροὺς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν, ἤρχισαν νὰ ἐμπνέωνται ἀπὸ τὸ ὑγιὲς αὐτὸ Ἀγγλοαμερικανικὸν παιδαγωγικὸν πνεῦμα καὶ νὰ αἰσθάνωνται τὴν ἀνάγκην τῆς διαδόσεως καὶ τῆς ἐπεκτάσεώς του εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην. Εἰς τοὺς φιλάθλους τούτους τάχιστα προσετέθησαν καὶ πολλοὶ εἰδικοί παιδαγωγικοὶ

καὶ σχολικοὶ ἄνδρες, πολέμοι τῆς ἀπαισίας *γνωσιοπληξίας* τῶν παιδευτικῶν συστημάτων τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑυρώπης, καθὼς ἐπίσης καὶ τῆς Γερμανοελβετικῆς σχολικῆς γυμναστικῆς, τῶν ἀστείων ἐκείνων γυμναστικῶν συμπλεγ-

Βαρῶνος Κουμπερτέν

μάτων καὶ τῶν ἀκροβασιῶν, οὕτω δὲ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπληθύνοντο αἱ φάλαγγες τῶν ἀποστόλων τοῦ Ἀγγλικοῦ ἀθλητικοῦ Sport, καὶ ἐνισχύετο ἡ ὑπὲρ αὐτοῦ καθὼς καὶ τῆς ἀνασυστάσεως τῶν ἀρχαίων ἀγώνων προπαγάνδα των. Ὀλόκληρος εἰδικὴ φιλολογία εἴμπορεῖ ν' ἀποτελεσθῇ ἀπὸ

τὰ συγγράμματα τῶν μεταρρυθμιστῶν αὐτῶν¹. Ὅλοι ὁμως τοὺς ὑπερηκόντισεν εἰς τὴν σύλληψιν καὶ τὸ θάρρος τῆς ἐκτελέσεως ὁ Γάλλος φίλαθλος καὶ φιλοπαιδαγωγικὸς βαρῶνος Pierre de Coubertin. Μόλις πρὸ ὀλίγου οἱ Γερμανοὶ εἶχαν τελειώσῃ τὰς ἀνασκαφὰς τῆς Ὀλυμπίας καὶ τὰ ἐρεῖπια τῆς ἱεῤῥᾶς Ἄλπεως ἐλαφρωμένα ἀπὸ τὰ χῶματα τόσων αἰῶνων, ἀνέδυσαν καὶ πάλιν μέσα εἰς τὸ ἀπαλὸν φῶς τοῦ Ὀλυμπιακοῦ τοπίου καὶ ἐκστατικὰ ἐξανάκουσαν τὸ κελάρυσμα τοῦ Κλαδέου καὶ τὸ ψιθύρισμα τῶν πεύκων ποῦ χύνονται ἀπὸ τοῦ Κρονίου τὶς πλαγιές. Ὁ κ. Coubertin, λοιπόν, ἐσκέφθη, οὔτε περισσότερον οὔτε ὀλιγώτερον, ν' ἀναστήσῃ αὐτὴν τὴν ψυχὴν τῆς Ὀλυμπίας καὶ, τὸ ἀκόμη δυσκολώτερον, νὰ τὴν ἐμφυσήσῃ εἰς τὰ στήθη ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ὄλων τῶν λαῶν καὶ τῶν Ἑθνῶν, μὲ τὴν ἀνασύστασιν τῶν ἀρχαίων Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων, μὲ ἀγωνιστὰς ὄχι πλέον τοὺς Πανέλληνας ἀλλὰ τὴν νεότητα τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου.

Ἡ προκαταρκτικὴ κίνησις διὰ τοὺς Ὀλυμπιακοὺς Ἀγῶνας. Τὸ πρῶτον Διεθνὲς Ἀθλητικὸν Συνέδριον (1894) τῶν Παρισίων.

Τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου ὑπῆρξεν μία προκαταρκτικὴ συγκέντρωσις, ἀποκλειστικῶς παρισινή, εἰς τὴν ἱστορικὴν αἴθουσαν τῆς Σορβόννης (25 Νοεμβρίου 1892). Πλήν τοῦ κ. Coubertin, τοῦ κυρίου ἐργάτου τῆς συγκεντρώσεως καὶ εἰσηγητοῦ τοῦ σκοποῦ καὶ τοῦ ἔργου αὐτῆς, δύο ἀκόμη ὁμιληταί, ὁ γνωστὸς λόγιος καὶ δημοσιογράφος καὶ καλὸς φίλος τῆς Ἑλλάδος, Georges Bourdon καὶ ὁ διακεκριμένος φίλαθλος καὶ ἐρευνητὴς τῆς

¹ Philippe Daryl. La Renaissance Physique. Paris 1888. Pierre de Coubertin, L'education en Angleterre Paris 1888. L'education Anglaise en France Paris 1889. Universités Transatlantiques, Paris 1890.

Dr Hermann Raydt Englische Schulbilder, Hannover 1889. Angelo Mosso L'education Physique de la jeunesse. Turin 1893. K. A. Knudsen Om Sport, indryck fra eu rejse i England. Kjøbenhavn 1895. Seved Ribbling Om Sport och Sportöfvingar Stockholm 1896. L. Mr. Töngren. Uppfostran i engelska skolor Stockholm 1890, καὶ πλείστα ἄλλα.

ιστορίας τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων καὶ γνωστὸς διπλωμάτης J. Jusserand, ἀνέλαβον νὰ συνηγορήσουν ὑπὲρ τοῦ δυνατοῦ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ κ. Couberlin. Κύριος ἐπομένως σκοπὸς τῆς συγκεντρώσεως ἦτο *ἡ συζήτησις καὶ ἡ λήψις τῆς ἀποφάσεων διὰ τὴν ἀνασυστασιν τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων*, ἐπὶ βάσεων καὶ συνθηκῶν συμφώνων πρὸς τὸν νεώτερον βίον, καὶ ὁ καθορισμὸς τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας διὰ τὴν πραγματοποίησιν αὐτῆς. Τὴν πρώτην ταύτην συγκέντρωσιν ἠκολούθησε, κατόπιν πολλῶν ἰδιαιτέρων συνεννοήσεων, δευτέρα εἰς Νέαν Ὑόρκην, μετὰ ἓν ἔτος ἀκριβῶς (27 Νοεμβρίου 1893) εἰς τὴν Πανεπιστημιακὴν Λέσχην (University Club) μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον καὶ τρίτη εἰς τὴν Ἀθλητικὴν λέσχην (Sport Club) τοῦ Λονδίνου (7 Φεβρουαρίου 1894). Αἱ συγκεντρώσεις αὐταί, μὲ τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν διαφόρων σημαίνοντων φιλάθλων, τὰς συζητήσεις καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν γνωμῶν κατέληξαν εἰς τὴν σύγκλησιν καὶ ἐξησφάλισαν τὴν ἐπιτυχίαν *τοῦ πρώτου διεθνoῦς Ἀθλητικοῦ συνεδρίου*, εἰς τὸ ὁποῖον ἀφείθη νὰ ἀποφασίσῃ ὀριστικῶς περὶ τοῦ δυνατοῦ ἢ μὴ τῆς ἀνασυστάσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων καθὼς καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν. Πράγματι δέ, τὴν ὀρισθεῖσαν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως τῶν ἐργασιῶν του (16 Ἰουνίου 1894) τὸ συνέδριον τοῦτο ἤνοιγε τὰς πύλας του καὶ συνεκέντρωνε εἰς τὸ μέγα ἀμφιθέατρον τῆς Σορβόννης τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ ἀθλητισμοῦ καὶ τῆς σωματικῆς ἐν γένει ἀγωγῆς 13 διαφόρων ἐθνικοτήτων (Γαλλίας, Ἑλλάδος, Ἀγγλίας, Ἀμερικῆς, Αὐστραλίας, Βελγίου, Ὀλλανδίας, Τσεχοσλοβακίας, Ρωσσίας, Σουηδίας, Ἰσπανίας καὶ Ἰταλίας) καὶ δύο περίπου χιλιάδας ἀκροατῶν. Μετὰ θαυμασίαν ἀληθῶς ὁμιλίαν τοῦ Γάλλου γερουσιαστοῦ καὶ προέδρου τοῦ Συνεδρίου βαρώνου de Courcel, ὁ ὕμνος τοῦ Ἀπόλλωνος, ὁ ὁποῖος τὴν ἐποχὴν ἀκριβῶς ἐκείνην εἶχε ἀνακαλυφθῆ εἰς τοὺς Δελφούς, ἐψάλη ἀπὸ τὴν διακεκριμένην καλλιτέχνηδα κυρίαν Jeanne Renacle καὶ τὸν χορὸν τῆς Ὀπερας συνοδευόμενον μόνον ἀπὸ ἄρπας, εὐθὺς δὲ κατόπιν ἤρχισαν αἱ ἐργασίαι τοῦ συνεδρίου.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἀγωνιστικὴ κίνησις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ Ἰωάννης Φωκιανὸς καὶ ἡ δραΐσις του. Ὁ Δημήτριος Βικέλας πρῶτος πρόεδρος τῆς Διεθνοῦς Ὀλυμπιακῆς Ἐπιτροπῆς.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἰδιωτικὴ γυμναστικὴ κίνησις ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην (1894) πολὺ μικροτέρα ἀπὸ τὴν σημερινήν. Εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπῆρχον τρεῖς ἐν ὄλῳ σύλλογοι: α) ὁ Ἀθλητικὸς Σύλλογος, ὁ ἀρχαιότερος ὄλων, ἰδρυθεὶς τὸ 1887 ἀπὸ τὸν καθηγητὴν τῆς ξιφασκίας τὸν ἀείμνηστον Νικόλαον Πύργον, καὶ ἔχων ἔκτοτε ἴδιον γυμναστήριον παρὰ τὴν πλατεῖαν τῆς Ὀμονοίας, ἐκεῖ ἀκριβῶς ὅπου εὐρίσκονται σήμερον τὰ λουτρά Χαραμῆ. β) ὁ Πανελλήνιος Γυμναστικὸς σύλλογος ἰδρυθεὶς τὸ 1891 μὴ ἔχων ἀποκτήσῃ εἰσέτι ἴδιον γυμναστήριον ἀλλὰ φιλοξενούμενος εἰς τὸ δημόσιον κεντρικὸν γυμναστήριον καὶ προεδρευόμενος τότε ἀπὸ τὸν διευθυντὴν τοῦ δημοσίου γυμναστηρίου καὶ ἐπιθεωρητὴν τῆς γυμναστικῆς Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς ἀείμνηστον Ἰωάννην Φωκιανόν, καὶ γ) ὁ Ἐθνικὸς γυμναστικὸς Σύλλογος, ἰδρυθεὶς τῷ 1893 καὶ ἔχων ἤδη ἴδιον γυμναστήριον, τὸ μεγαλύτερον μάλιστα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἰς τὴν ὁδὸν Κηφισιάς, ἐκεῖ ὅπου εὐρίσκεται σήμερον τὸ μέγαρον Στεφάνου Παντιᾶ Ράλλη. Εἰς τὸν Πειραιᾶ ὑπῆρχεν ἔκτοτε μὲ ὄλας του τὰς ἐγκαταστάσεις ὁ **Ὀμιλος Ἑρετῶν** καθὼς καὶ εἰς **ὄμιλος πεζοπόρων Πειραιῶς**. Εἰς τὰς Πάτρας ὑπῆρχεν ὁ **Παναχαϊκὸς γυμναστικὸς σύλλογος**, ἰδρυθεὶς τὸ 1891 ἀπὸ τὸν ἀείμνηστον διδάσκαλον τῆς γυμναστικῆς Ἰωάννην Κρητικόν, πεσόντα τὸ 1897 εἰς τὸ γεφύρι τῆς Ἄρτας καὶ ἡ **Γυμναστικὴ εἰταιρεία** ἰδρυθεῖσα τὸ 1893. Εἰς τὴν Σῦρον ὑπῆρχεν ἐπίσης εἰς **Ὀμιλος Ἑρετῶν** καθὼς καὶ εἰς τὴν Κέρκυραν εἰς **Ὀμιλος Κρίνει**. Ὅλα ὅμως αὐτὰ τὰ σωματεῖα ἦσαν τελείως ἀσύνδετα πρὸς ἀλλήλα. Τὴν ἐξέχουσαν δὲ θέσιν μεταξὺ ὄλων κατεῖχεν ὁ Πανελλήνιος, διότι προεδρεύετο ἀπὸ τὸν τότε προϊστάμενον τῆς ὄλης γυμναστικῆς κινήσεως τοῦ Κράτους, περιελάμβανε δὲ μεταξὺ τῶν μελῶν του ὄλους τοὺς διακεκριμένους διδασκάλους τῆς γυμναστικῆς, οἱ ὅποιοι τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν οἱ κυριώτατοι μοχλοὶ πάσης γυμναστικῆς κινήσεως.

Μὴ ὑπάρχοντος ἐπομένως Συνδέσμου ἢ ἐνώσεως τῶν γυμναστικῶν Σωματείων τῆς Ἑλλάδος¹ ἢ διὰ τὸ Συνέδριον πρόσκλησις ἀπεστάλη εἰς τὸν Πανελλήνιον, τοῦ ὁποίου ἄλλωστε καὶ τὸ ὄνομα περιελάμβανε τοιαύτην συγκεντρωτικὴν ἔννοιαν. Ἡ ἰδέα τοῦ κ. Κουμπερτέν ἐνεθουσίασε τὰ

Α. Βικέλας

μέλη τοῦ Πανελληνίου. Ὁ Φωκιανὸς ἐπίστευε πολὺ εἰς τὴν διὰ τῶν ἀγῶνων προπαγάνδαν διὰ τὴν διάδοσιν τῆς γυμναστικῆς. Ὅταν ἡ λαμπρὰ Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων, κατὰ τὴν Ἐκθεσὶν τοῦ 1888 παρέλειψε τοὺς γυμναστικοὺς ἀγῶνας, ὁ Φωκιανὸς τοὺς ὀργάνωσε μόνος καὶ ἐξ ἰδίων του εἰς τὸ Κεντρικὸν γυμναστήριον, τοὺς ἐπανέλαβε δὲ καὶ τὸ ἐπό-

¹ Ὁ νῦν ὑπάρχων Σύνδεσμος τῶν Ἑλληνικῶν Γυμναστικῶν καὶ Ἀθλητικῶν Σωματείων ἰδρύθη τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1897.

μενον ἔτος. Ἡ πρώτη δὲ δρᾶσις τοῦ Πανελληνίου Συλλόγου, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἐνέπνεεν, ἦσαν αἱ ἀγῶνες τοῦ 1891 καὶ οἱ τοῦ 1893. Τόσον ἐπομένως ὁ Φωκιανός, ὅσον καὶ ὀλόκληρος ὁ Πανελλήνιος ἐνθουσιωδῶς ἀπεδέχθησαν τὴν ἰδέαν τῆς ἀνασυστάσεως τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων καὶ ἀνέλαβον νὰ ἐργασθοῦν δι' αὐτήν. Τὰς Ἑλληνικὰς ἀπόψεις διὰ τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν τέλεσιν τῶν ἀγῶνων καὶ ὀλόκληρον τὸ τεχνικὸν μέρος αὐτῶν, τὰς διετύπωσεν εἰς ἐκτενέστατον ὑπόμνημα ὁ Φωκιανός, ὁ δὲ ἀείμνηστος Δημήτριος Βικέλας, εὐρισκόμενος τότε κατ' εὐτυχεστάτην συγκυρίαν εἰς Παρισίους, ἀνέλαβε νὰ εἰσηγηθῇ ταύτας εἰς τὸ Συνέδριον, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Πανελληνίου Συλλόγου.

Μολονότι τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου, φίλαθλοι οἱ πλεῖστοι, ἦσαν εὐμενέστατα διατεθειμένοι ὑπὲρ τῆς ἰδέας τοῦ κ. Κουμπερτέν, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἐνθουσιώδης εὐγλωτία, τὰ πειστικὰ ἐπιχειρήματα καὶ ὁ δεξιότατος χειρισμὸς τοῦ ὅλου ζητήματος ἀπὸ τὸν ἀείμνηστον Δημήτριον Βικέλαν, συνετέλεσαν ὥστε τὸ συνέδριον νὰ κηρυχθῇ ὁμοφώνως ὑπὲρ τῆς ἀνασυστάσεως τῶν ἀρχαίων Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων, ὑπὸ διεθνῇ ὁμοῦ μορφῇ (Jeux Olympiques Internationaux), περιοδικὴν ἀνὰ τετραετίαν τέλεσιν εἰς διαφόρους πόλεις τοῦ φιλάθλου κόσμου καὶ προσαρμογὴν πρὸς τὴν σύγχρονον σωματικὴν ἀγωγὴν καὶ τὰ κρατοῦντα ἀγωνιστικὰ θέσμια. Ἀρχὴ τῶν νεωτέρων τούτων Ὀλυμπιάδων ὠρίσθη τὸ ἔτος 1896, τόπος δὲ τῆς πρώτης ἐκτελέσεως ἡ πρωτεύουσα τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τιμῆς ἔνεκεν πρὸς τὴν γενέτειραν τῆς σωματικῆς ἀγωγῆς. Μία δὲ **μόνιμος διεθνὴς ἐπιτροπὴ**, ὀνομασθεῖσα Ὀλυμπιακὴ (Comité International Olympique) τῆς ὁποίας τακτικὸς πρόεδρος διὰ τὴν πρώτην Ὀλυμπιάδα ἐξελέγη ὁ Ἕλλην ἀντιπρόσωπος Δημ. Βικέλας, ἀνέλαβε νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου.

Ὁ κ. Κουμπερτέν εἰς Ἀθήνας. Ἡ προκαταρκτικὴ ἐργασία ἐν Ἑλλάδι. Ἡ ἀντίδρασις τοῦ Τρικουπῆ. Ὁ λαϊκὸς ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ κατῶχυσίς του.

Ὅταν μετὰ ὀλίγους μῆνας ὁ κ. Κουμπερτέν ἦλθεν εἰς

Ἀθήνας διὰ νὰ ἐξετάσῃ ἐπιτοπίως καὶ ν' ἀντιληφθῇ ἂν κατ' ἀρχὴν ἦτο δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἀπόφασις τοῦ Συνεδρίου καὶ ποίαν ἔκτασιν ἦτο δυνατόν νὰ λάβῃ ἡ ἐκτέλεσίς της; εὐρέθη εὐθύς ἐξ ἀρχῆς πρὸ μιᾶς καταστάσεως ὄχι καὶ πολὺ εὐνοϊκῆς. Ὁ γυμναστικὸς κόσμος, ὀλιγαριθμὸς, ἀσυγκρότητος, ἐλάχιστα σημαίνων, δὲν ἐπηρέαζεν οὔτε τὴν Κυβερνητικὴν οὔτε καὶ τὴν δημοσίαν γνώμην. Ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις εὐρισκομένη κυριολεκτικῶς εἰς οικονομικὸν ἀδιέξοδον, εἰς τὰς παραμονὰς πτωχεύσεως καὶ ἔνεκα τούτου ὑπὸ ἐσωτερικᾶς καὶ ἐξωτερικᾶς συνθήκας κάθε ἄλλο παρὰ εὐμενεῖς, καὶ μία Ἐπιτροπὴ τῶν Ὀλυμπίων ἐφαρμόζουσα συστηματικῶς τὸ λάθε βιώσας. Αὐτὴ ἦτον ἡ γενικὴ κατάστασις. Ἐνα καὶ μόνον ἦτο τὸ ἐνθαρρυντικόν. Ὁ ἐνθουσιασμὸς τὸν ὁποῖον ἡ ἰδέα αὐτὴ ἤρχισε νὰ ἐμπνέῃ εἰς ὅλους τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἡ ὀρθὴ ἀντίληψις τῶν σπουδαίων ἀποτελεσμάτων ἐνὸς τοιούτου ἔργου. Ἐσχηματίσθη ὅπως συνήθως μία προσωρινῆ Ἐπιτροπὴ ἀπὸ διαφόρους νέους τῆς λεγομένης καλῆς τάξεως. Ἡ Κυβέρνησις Τρικούπη, κατόπιν μάλιστα ἀπὸ τὸ οικονομικὸν της ναυάγιον, ὄχι μόνον ἀπέφυγε νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς πρωτεργάτας, ἀλλὰ μετεχειρίσθη πάντα τρόπον νὰ ματαιώσῃ κάθε προσπάθειάν των. Πρὸ τῆς μεγάλης ὅμως ἐπιμονῆς τοῦ κ. Κουμπερτέν, *ἔστερξε νὰ ὑπόσχεθῇ τὴν ἠθικὴν της μόνον ἀρωγὴν*, χωρὶς νὰ ἀναλάβῃ καὶ οὐδεμίαν ὑποχρέωσιν ἄλλης τινὸς συνδρομῆς. Ἡ ἰδιωτικὴ ὅμως πρωτοβουλία ἐνθαρρυνομένη μάλιστα καὶ ἀπὸ τὴν στίασιν τοῦ βασιλέως Γεωργίου καὶ τῶν πριγκίπων, οἱ ὁποῖοι παρὰ τὴν ἐκπεφρασμένην γνώμην τῆς Κυβερνήσεως εἶχον ἀπεπιφυλάκτως κηρυχθῆ ὑπὲρ τῶν ἀγώνων, ἐνέτεινε ὅσον ἡδύνατο τὰς προσπαθείας της καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ τύπος ὀλόκληρος, οἱ ἀντιπολιτευόμενοι τὸν Τρικούπην πολιτικοί, οἱ ἔμποροι τῶν Ἀθηνῶν καὶ πολλοὶ ἄλλοι παράγοντες ἤρχισαν, ἐκστρατείαν συστηματικὴν ὑπὲρ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων. Ὁ Διάδοχος μάλιστα, ὁ ὁποῖος ἀρχικῶς εἶχε δεχθῆ τὴν ἐπίτιμον προεδρείαν τῆς προσωρινῆς ἐπιτροπῆς, ὅταν τινὰ ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς, πεισθέντα εἰς τὰς ὑποδείξεις τῆς Κυβερνήσεως ὑπέ-

βαλον τὰς παραιτήσεις των, τὰς ἐδέχθη προθύμως καὶ ἀνεσυνεκρότησε τὴν ἐπιτροπὴν, κατὰ τὸ πλεῖστον μάλιστα ἐκ προσώπων ἀντιπολιτευομένων τὸν Τρικοῦπην¹ καὶ ἀνέλαβε τὴν τακτικὴν προεδρίαν αὐτῆς. Συγχρόνως συνεστήθησαν καὶ ἑννέα ἀκόμη εἰδικαὶ ἐπιτροπαὶ α) Ναυτικῶν Ἀγώνων. β) Βολῆς. γ) Παρασκευῆς Ἑλλήνων Ἀθλητῶν. δ) Ἀθλητικῶν ἀσκημάτων καὶ ἀγωνισμάτων. ε) Σιφασκίας. στ) Ποδηλατικῶν ἀγώνων. ζ) Ἀθλητικῶν παιδιῶν. η) Ἀνακαινίσεως τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου καὶ θ) Δεξιώσεως.) ἤρχισαν δὲ καὶ ἔρανοι προθύμως ν' ἀποστέλλωνται εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἐπιτροπῆς. Ἐντὸς μικροῦ χρόνου τὸ συλλεγὲν ποσὸν ἔφθασε τὰς 150 χιλιάδας δραχμῶν οἱ δὲ ἀρμόδιοι ἔλεγον ὅτι θὰ ἐτετραπλασιάζετο μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν ἀγώνων. Τὰ πρῶτα μέσα ἐπομένως πρὸς κίνησιν ἐξησφαλίσθησαν ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν καὶ ἀφθονώτατα μάλιστα. Μὲ πλήρη καὶ δικαιολογημένην αἰσιοδοξίαν εἰμποροῦσε ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ συνεχίσῃ τὸ ἔργον τῆς ὀργανώσεως, δοθέντος ὅτι εἶχε καὶ δεκαπέντε περίπου μῆνας καιρόν, αἱ δὲ ὑπὸ τοῦ κ. Κουμπερτέν ὑποδειχθεῖσαι ἀθλητικαὶ ἐγκαταστάσεις ἦτοί μία πρόχειρος διαρρυθμίσις τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου διὰ τ' ἀθλητικὰ καὶ γυμναστικὰ ἀγωνίσματα, ἐν πεδίον βολῆς διὰ τὰ σκοπευτικὰ καὶ ἐν ποδηλατοδρόμιον διὰ τὰ ποδηλατικά, δὲν ἀπῆτουν καὶ δαπάνην τόσον μεγάλην ὥστε νὰ εἶνε πραγματικῶς καὶ ἀπολύτως ἀδύνατος ἡ ἐξεύρεσίς της.

*
*
*

Ὁ πανελλήνιος αὐτὸς ὑπὲρ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ἐνθουσιασμός δὲν κατώρθωσε μέχρι τέλους νὰ παρασύρῃ

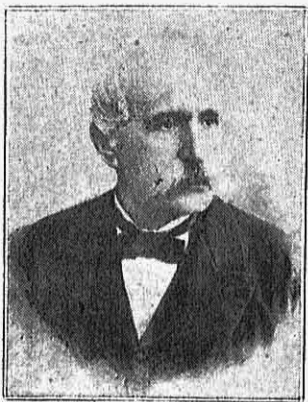
¹ Ἡ Ἐπιτροπὴ αὐτὴ ἀρχικῶς εἶχεν ὀνομασθῆ *δωδεκαμελὲς Συμβούλιον* καὶ ἀπετελέσθη ὑπὸ τῶν Νικ. Δεληγιάννη, Λεωνίδα Δεληγιώργη, Ἀλεξ. Ζαῖμη, Κωνστ. Καραπάνου, Θρ. Μάνου, Νικ. Μεταξᾶ, Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, Ἀλεξ. Σκουζέ, Γεωρ. Τυπάλδου Κοζάκη, Γεωρ. Ρώμα, Ἀλεξ. Σούτζου καὶ Θ. Ρετζίνα. Πλὴν τούτων προσελήφθη ὁ γενικὸς γραμματεὺς ὁ Τιμολέων Φιλήμων, ταμίας ὁ Παῦλος Σκουζὲς καὶ γραμματεῖς οἱ Κωνστ. Μάνος, Γεωρ. Μελάς, Γεωρ. Στρέϊτ καὶ Ἀλεξ. Μερκάτης.

τὴν Κυβέρνησιν Τρικούπη νὰ ἐγκολπωθῆ ἐνεργητικῶς τὴν ὀργάνωσιν τῶν ἀγῶνων, ἠνάγκασεν ὅμως αὐτὴν νὰ τηρήσῃ ἀπέναντι αὐτῶν εὐμενεστάτην οὐδετερότητα. Καὶ εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν, ὁ διακεκριμένος, ἐκεῖνος πολιτικὸς ἀντέταξεν ἀκλόνητον τὴν ἀτομικὴν του γνώμην εἰς τὰ αἰσθήματα καὶ τοὺς πόθους τοῦ Πανελληνίου, μὲ πείσμα ἀδικαιολόγητον, διότι ὅπως αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπέδειξαν, ὄχι μόνον ἢ ἐκτέλεισις τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων ἦτο κατορθωτὴ, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀποτελέσματά των ἀπὸ ἀπόψεως παγκοσμίου διαφημίσεως τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐξυψώσεως αὐτῆς εἰς τὴν παγκοσμίαν συνείδησιν, ὑπῆρξαν ἀληθῶς ἀνυπολόγιστα. Δικαιώσας δὲ μὲ τὰς ἐσφαλμένας του προβλέψεις τὴν ἀρχικὴν ὀρθὴν ἀντίληψιν τοῦ Διαδόχου, συνετέλεσε πιθανώτατα ἔκτοτε νὰ τὸν κάμῃ νὰ πιστεύῃ ὅτι ὑπῆρχον καὶ ζητήματα εἰς τὰ ὁποῖα ἐκεῖνος ἐσκέπτετο καὶ ἔκριεν ὀρθότερα ἀπὸ τοὺς μᾶλλον ἐξέχοντας πολιτικούς.

Ὁ Ἐθνικὸς χορηγὸς Γεώργιος Ἀβέρωφ. Ἡ πλήρης ἀνακαίνισις τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου.

Πλὴν τῶν τακτικῶν ἐράνων οἱ ὁποῖοι καταλλήλως ὀργανωθέντες καὶ ἐπεκταθέντες καὶ εἰς πάσας τὰς Ἑλληνικὰς παροικίας, ἐδημιούργησαν ἓνα σχεδὸν σταθερὸν πόρον τῆς Ἐπιτροπῆς, ἐσκέφθη αὕτη ν' ἀπευθυνθῆ καὶ εἰς τοὺς ἔξω τῆς Ἑλλάδος πλουσίους ὁμογενεῖς καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν γενναιοτέραν κάπως συμβολὴν καὶ διὰ τὸ ὄλον ἔργον καὶ μάλιστα τὴν κατάλληλον διαρρυθμίσιν τοῦ Παναθηναϊκοῦ Σταδίου. Ὁ ἀρχιτέκτων κ. Ἀναστ. Μειταξᾶς εἶχε μελετήσῃ καὶ τὴν πρόχειρον διαρρυθμίσιν καὶ τὴν ὀλοκληρωτικὴν ἀναμαρμάρωσιν. Ἐφωδιασμένος λοιπὸν μὲ τοὺς σχετικὸς προϋπολογισμοὺς καὶ τὰ σχέδια καθὼς καὶ μὲ ἰδιόγραφον ἐπιστολὴν τοῦ Διαδόχου, μετέβη εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὁ γενικὸς γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς Τιμολέων Φιλήμων, πρὸς συνάντησιν τοῦ Γεώργιου Ἀβέρωφ δὲν ἐχρηιάσθη δὲ καὶ πολὺν κόπον νὰ κινήσῃ τὸν ἐνθουσιασμόν τοῦ πολυταλάντου πατριώτου, καὶ νὰ προκαλέσῃ τὴν ὑπέροχον ἐκείνην χειρονομίαν. Ὁ μεγάλος ἐκεῖνος Ἕλληνας, τοῦ ὁποίου ἢ

πατριωτικὴ γενναιοδωρία ἐφωτίζετο πάντοτε μὲ θαυμασίαν πρακτικὴν σκέψιν, ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Πολυτεχνείου, τῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων, τοῦ Ἐφηβείου καὶ τόσων ἄλλων δημοσίας ὠφελείας ἰδρυμάτων καὶ εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν ὑπόδουλον τότε ἰδιαιτέραν Πατρίδα του καὶ εἰς τὰς ἐν Αἰγύπτῳ Ἑλληνικὰς παροικίας, εὐθὺς ὡς ἔμαθεν, ἀπὸ στόματος τοῦ γενικοῦ γραμματέως τῆς Ἐπιτροπῆς, τοῦ Τιμολέοντος Φιλήμονος, ὅλον τὸ ἱστορικὸν καὶ τὸν σκοπὸν τῶν Διεθνῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων, δὲν ἐδίστασε ν' ἀνα-

Γ. Ἀβέρωφ

λάβῃ ἡγεμονικώτατα τὴν ὅλην δαπάνην τῆς ἐκ νέου κατασκευῆς τοῦ Παναθηναϊκοῦ σταδίου, ὀλοκλήρου ἐκ Πεντελικοῦ μαρμάρου, διαθέσας πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον περὶ τὰ 2 ἑκατομμύρια δραχμῶν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, εἰς τὸ τεμάχιον ἐκεῖνο τῆς ἱερᾶς γῆς τῆς Ἀττικῆς, ὅπου πάλαι ποτὲ οἱ ἔφηβοι τῶν Ἀθηναίων ἠγωνίζοντο τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ «τῶν Ἀθήνηθεν ἄθλων», εἰς τὸν χῶρον τὸν ὁποῖον οἱ αἰῶνες τῆς δουλείας εἶχαν κατασκάψῃ καὶ ἀφαιρέσῃ καὶ τὸ τελευταῖον κομμάτι τοῦ μαρμάρου διὰ νὰ κτίσουν τζαμιά καὶ σεράγια, ἔχυσαν πάλιν τὰ σπλάγγνα τῆς Πεντέλης τὴν

λευκήν των λαμπρότητα καὶ ἀνεστηλώθη ἐκ νέου ὁ καλλι-
 μάρμαρος Ναὸς τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἁρμονίας καὶ τοῦ κάλ-
 λους τοῦ σωματικοῦ, καὶ τὴν φορὰν αὐτὴν μὲ ἱεροφάντας
 καὶ προσκνητὰς ὄχι μόνον τὰ τέκνα τοῦ Ἑρεχθέως, τὰ
 κατοικοῦντα τὴν ἱεράν πόλιν καὶ ζῶντα μέσα εἰς τὸν λαμ-
 πρότατον ἄβρὸν αἰθέρα, ἀλλὰ ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς
 γῆς, τοὺς Ἑλληνίζοντας κατὰ τὴν σκέψιν καὶ ἐγκολπωθέν-
 τας τὴν ἰδίαν ἀνθρωπικὴν ἰδεολογίαν, τὸ ἴδιον ἀνθρώπινον
 ἰδανικὸν μὲ τοὺς παλαιούς κατοίκους τοῦ Ἰστυεφάνου ἄσπεως.

*Αἱ λοιπαὶ ἀγωνιστικαὶ ἐγκαταστάσεις. Τὸ Σκοπευτήριον τῆς
 Καλλιθέας καὶ τὸ Ποδηλατοδρόμιον τοῦ Νέου Φαλήρου.*

Ἐξασφαλισθεῖσιν διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης τοῦ Ἀβέρωφ
 τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ Σταδίου δὲν ἀπέμενον εἰμὴ αἱ διὰ
 τὰ λοιπὰ ἐκτὸς τοῦ Σταδίου ἀγωνίσματα ἀναγκαιοῦσαι
 ἐγκαταστάσεις, διότι εἰς τὸ γενικὸν πρόγραμμα τῶν ἀγώνων
 εἶχεν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἀσυζητητὴ περιληφθῆ ἡ σκοποβολή,
 ἡ ποδηλασία, τὰ γαυτικά ἀγωνίσματα καὶ αἱ νεώτεροι
 παιδιαί. Ἐνθαρρυνθεῖσα ἐπομένως ἡ Ἐπιτροπὴ ἐκ τῆς ἐπι-
 τυχίας της παρὰ τῷ Ἀβέρωφ ἀπηυθύνθη καὶ εἰς ἄλλους
 πολυταλάντους ὁμογενεῖς, ἀλλ' ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Φιλῆμων
 ἀφηγεῖται «δὲν ἠὺδοκίμησαν, ὡς παρὰ τῷ Ἀβέρωφ, αἱ ἀπό-
 πειραι παρὰ τισιν, ὅπως αὐτοὶ ἀναλάβωσιν καθὼς ἐκεῖνος
 τοῦ Σταδίου, οὗτοι τοῦ Σκοπευτηρίου καὶ τοῦ Ποδηλατο-
 δρομίου τὴν κατασκευήν». Ἡ Ἐπιτροπὴ ὁμως ἔχουσα
 ὑπ' ὄψιν τὰς μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἰσπράξεις ἐξ ἰδιω-
 τικῶν εἰσφορῶν, αἱ ὁποῖαι ἐφθασαν ἐν συνόλῳ τὰς 336
 χιλιάδας δραχμῶν, ὑπολογίζουσα δὲ καὶ τὴν εἰσπραξίν ἐκ
 τῶν εἰσιτηρίων καὶ τῶν ἀναμνηστικῶν μεταλλίων τῶν
 Ἀγώνων, ἐξασφάλισασα δὲ καὶ τὴν εἰσπραξίν τὴν ἐκ τῶν
 ἀναμνηστικῶν γραμματοσήμων, τὰ ὁποῖα ἡ διαδεχθεῖσα τὸν
 Τρικούπη κυβέρνησις Δεληγιάννη ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν
 της, ἐγγυηθεῖσα μάλιστα ὑπὲρ αὐτῆς μέχρι ποσοῦ 400
 χιλιάδων δραχμῶν, προέβη ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν ἴδρυσιν
 καὶ τοῦ σκοπευτηρίου τῆς Καλλιθέας καὶ τοῦ Ποδηλατοδρο-
 μίου τοῦ Νέου Φαλήρου καθὼς καὶ πάσης ἄλλης δευτερευ-

ούσης ἐγκαταστάσεως σχετικῆς μὲ τοὺς ἀγῶνας, ἐτύπωσε καὶ διένειμε τοὺς κανονισμὸν τῶν διαφόρων ἀγωνισμάτων, συνέταξε τὸ ὀριστικὸν πρόγραμμα τῶν Ἀγῶνων καὶ ὥρισε ὡς χρόνον ἐνάρξεως αὐτῶν τὴν 25 Μαρτίου 1896.

Τὸ ὀριστικὸν πρόγραμμα τῶν ἀγῶνων.

Τὸ πρόγραμμα τῶν ἀγῶνων περιελάμβανεν :

Α΄. Ἀθλητικοὺς ἀγῶνας, ἧτοι :

α) Ἀγῶνας δρόμου 100, 400, 800 καὶ 1500 μέτρων 110 μέτρων μετ' ἐμποδίων καὶ Μαραθῶνιον δρόμον 43 περίπου χιλιομέτρων.

β) Ἀγῶνας πηδήματος, εἰς μῆκος ἀπλοῦ καὶ τριπλοῦ, εἰς ὕψος ἀπλοῦ καὶ εἰς ὕψος μὲ κοντόν.

γ) Δισκοβολίαν.

δ) Σφαιροβολίαν.

ε) Ἀρσιν βαρῶν.

στ) Πάλην Ἑλληνορωμαϊκὴν.

Β΄. Γυμναστικὰ ἀγωνίσματα, ἧτοι :

α) Δίξυγον, μονόξυγον, κρίκουσ, ἵππικὸν ἐφαλτήριον καὶ ἀναρίχησιν ἐπὶ κάλω κατ' ἄνδρα.

β) Δίξυγον καὶ μονόξυγον κατ' ὀμάδας.

Γ΄. Ὀπλομαχίαν (φιλάθλων καὶ ὀπλοδιδασκάλων) περιλαμβάνουσιν ξίφος ἀσκήσεως, ξίφος τριγωνικὸν καὶ σπάθην.

Δ΄. Κολυμβητικοὺς ἀγῶνας. (100, 200 καὶ 1200 μέτρα φιλάθλων καὶ 100 μέτρα ναυτῶν).

Ε΄. Σκοπευτικοὺς ἀγῶνας,

α) Τυφέκιον Γκρᾶ 200 καὶ 300 μέτρα.

β) Περίστροφον στρατιωτικὸν ἀπὸ 25 μέτρα.

γ) Περίστροφον ἐλεύθερον ἀπὸ 30 μέτρα.

δ) Πιστόλιον ἀπὸ 30 μέτρων.

ΣΤ΄. Ποδηλασίαν.

Δρόμον 2, 10 καὶ 100 χιλιομέτρων. Ἀγῶνα στροφῆς στίβου. Μαραθῶνιον καὶ ἀγῶνα 12 ὥρῶν.

Ζ΄ Ἀθλητικὰς παιδιάς.

Ἀντισφαίρισιν (tennis) ἀπλῆν καὶ διπλῆν.

Οἱ κανονισμοὶ μετεφράσθησαν ἀπὸ τοὺς Γαλλικοὺς καὶ

Ἀγγλικούς, ἐγκαίρως δὲ προσεκλήθη καὶ εἰδικὸς Ἀγγλος τέχνητης, προπονητῆς καὶ ἀλειπτῆς, ὁ ἀγαθώτατος Charles Perry, διὰ τὴν ἐποπτείαν τῆς κατασκευῆς τῶν σίβων καὶ τῶν λοιπῶν ἀγωνιστικῶν ἐγκαταστάσεων· συγχρόνως, ὁ ἐκ τῶν γραμματέων τῆς Ἐπιτροπῆς Κωνστ. Μάνος, μετέφρασε καὶ ἐξέδωκε δαπάνη τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἓνα *ὁδηγὸν πρὸς παρασκευὴν ἀθλητῶν*, μὲ τὸν ὅποιον ἡ Ἐπιτροπὴ ἐνόμισεν ὅτι ἔκαμε τελείως τὸ καθήκον της διὰ τὴν προπαρασκευὴν τῆς Ἑλλάδος διὰ τοὺς ἀγῶνας, τὴν ἐνίσχυσιν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῆς ὑπαρχούσης γυμναστικῆς κινήσεως καὶ γενικῶς τὴν ἀναγέννησιν τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς σωματικῆς ἀγωγῆς.

*
* *

Ἡ συμμετοχὴ τῶν ξένων ἀθλητῶν δὲν ὑπῆρξεν ὅση ὑπελογίζετο καὶ ἀνεμένετο ἀρχικῶς. Ὅπως δὴ ποτε, ὁμως, ὑπῆρξε σχετικῶς ἱκανοποιητικὴ, ἂν παραβληθῆ πρὸς τὰς μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης λαβούσας χώραν διεθνεῖς ἀθλητικὰς συναντήσεις. Ἡ Ἀμερικὴ, μίτεσχε μὲ 6 ἀθλητὰς, φοιτητὰς τῶν Πανεπιστημίων τοῦ Boston καὶ Princeton καὶ 2 σκοπευτὰς, ἡ Γερμανία καὶ ἡ Οὐγγαρία ἀντεπροσωπεύθησαν κάπως ἀφθονώτερα μὲ 10—12 γυμναστὰς καὶ ἀθλητὰς ἐκάστη. Ἡ Γαλλία μὲ 2—3 καλοὺς ξιφιστὰς δύο ποδηλάτας ἓνα ἄλτην (τὸν Ἀθηναῖον - Γάλλον κ. Τουρφερεῖ) καὶ ἓνα δρομέα, ἡ Ἀγγλία μὲ 4—5 ἐν συνόλω, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ σκοπευταὶ ἀδελφοὶ Μέρλιν ἦσαν ἐπίσης γηγενεῖς Ἀθηναῖοι, ἡ Δανία καὶ ἡ Αὐστρία μὲ 2—3 ἀθλητὰς, ἡ δὲ Αὐστραλία, Ἰταλία καὶ Βουλγαρία μὲ ἓνα ἀθλητὴν (ὁ Βούλγαρος μάλιστα ἀντιπρόσωπος ἦτο εἰς Ἑλβετὸς γυμναστῆς πολιτογραφηθεὶς Βούλγαρος) παρ' ὅλας τὰς ἐνεργείας τῶν Ἑλληνικῶν πρσβειῶν εἰς τὰς ὁποίας κατ' ἀτυχεστάτην ἔμπνευσιν ἡ Ἐπιτροπὴ ἀνέθεσε τὴν προπαγάνδαν τῶν Ἀγῶνων καὶ τὴν φροντίδα τῆς ξένης συμμετοχῆς.

Ἡ συρροὴ τοῦ πλήθους ἦτο ἐξαιρετικὴ καὶ μὲ τὴν φυσικὴν του εὐγένειαν καὶ τὸν ἱππότισμόν του τὸν ἀπαράμιλλον ὁ λαὸς ὁ Ἑλληνικὸς ὁ ἀγαθώτατος, ἐχειροκροτοῦσεν ἐνθου-

σιωδέστατα κάθε ξένον νικητήν, ἔστω καὶ ἂν συνέπιπτε ν' ἀφαιρῆ τὴν νίκην ἀπὸ Ἑλληνα ἀντίπαλον. Ἡ τύχη ὅμως εὐνόησεν εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν ἄρκετὰ καὶ τοὺς Ἑλληνας ἀγωνιστὰς καὶ πολλοὶ ἔξ αὐτῶν ἀνεδείχθησαν ὀλυμπιονίκαί, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἐπομένου πίνακος τῶν τελικῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀγώνων:

Οἱ Ὀλυμπιονίκαί τῶν πρώτων
Διεθνῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγώνων τοῦ 1896.

Α'. Ἀθλητικὰ ἀγωνίσματα.

Ἀγώνισμα,	Ὄνομα νικητοῦ	Πατρις
Δρόμος 100 μέτρων	F. Burke	Ἀμερικὴ
» 400 »	»	»
» 800 »	E. Flak	Αὐστραλία
» 1500 »	»	»
» 110 μέτρων μετ' ἐμποδίων	T. Curtis	Ἀμερικὴ
» Μαραθώνιος.	Σπῦρος Λούης	Ἑλλάς
Πήδημα εἰς μῆκος ἀπλοῦν	E. Clark	Ἀμερικὴ
» ὕψος	»	»
» τριπλοῦν	J. Connoly	»
» ἐπὶ κοντῶ	W. Hoyt	»
Δισκοβολία	R. Garret	»
Σφαιροβολία	»	»
Ἀρσὶς βαρῶν δι' ἀμφο- τέρων τῶν χειρῶν	W. Jensen	Δανία
Ἀρσὶς βαρῶν διὰ τῆς μιας χειρὸς	L. Elliot	Ἀγγλία
Πάλη	K. Schumann	Γερμανία

Β'. Γυμναστική.

Δίζυγον κατ' ἄνδρα	A. Flatow	Γερμανία
Μονόζυγον »	H. Weingaertner	»
Ἴππος ἄνευ λαβῶν	K. Schumann	»

Ἀγώνισμα	Ὄνομα νικητοῦ	Πατρίς
Ἴππος μετὰ λαβῶν	L. Zutter	Ἑλβετία
Κρῖκοι	I. Μητρόπουλος.	Ἑλλάς
Ἀναρρίχησις ἐπὶ κάλω	N. Ἀνδριακόπουλος	»
Δίξυγον καθ' ὀμάδας	Γερμαν. ὀμάς	Γερμανία
Μονόξυγον » »	»	»

Γ'. Κολύμβησις.

100 μέτρων	Hajos Gutmann	Οὐγγαρία
500 »	P. Neumann	Αὐστρία
1200 »	Hajos Gutmann	Οὐγγαρία
100 μέτρων Ναυτῶν (μεταξὺ Ἑλλήνων μόνον).	Ἰ. Μαλοκίνης	Ἑλλάς

Δ'. Σκοποβολή.

Τυφέκιον 300 μέτρων	Γ. Ὀρφανίδης	Ἑλλάς
» 200 »	Π. Καρασεβδᾶς	»
Περίστροφον 25 »	J. Paine	Ἀμερική
» 30 »	S. Paine	»
Πιστόλιον 25 »	Ἰω. Φραγκοῦδης	Ἑλλάς

Ε'. Ὀπλομαχία.

Εἶφος φιλάθλων	Gravelotte	Γαλλία
Σπάθη »	Ἰω. Γεωργιάδης	Ἑλλάς
Εἶφος διδασκάλων	Λ. Πύργος	»

στ'. Ποδηλασία.

100 χιλιόμετρα	L. Flameng	Γαλλία
2 »	P. Masson	»
10 »	»	»
1 στροφή στίβου (333 μ.).	»	»
Μαραθώνιος (ἐπὶ δημοσίας ὁδοῦ).	A. Κωνσταντινίδης	Ἑλλάς
Ἀγὼν δωδεκάωρος	A. Schmall	Αὐστρία

Ζ'. Ἀντισφαίρισις.

Ἀπλῆ κυρίων	J. Boland	Ἀγγλία
Διπλῆ »	J. Boland)	»
	F. Trauml	Γερμανία

Ἦτοι ἐπὶ 44 ἐν συνόλῳ ἐκτελεσθέντων ἀγωνωνισμάτων ἔλαβεν ἡ μὲν Ἀμερικὴ 11 πρώτας νίκας, ἡ Ἑλλάς 10, ἡ Γερμανία 7 ἡ Ἀγγλία 5, ἡ Γαλλία ἐπίσης 5, ἡ Αὐστρία 2, ἡ Οὐγγαρία ἐπίσης 2, ἡ δὲ Δανία καὶ ἡ Ἑλβετία ἀνὰ μίαν.

Πλὴν τῶν 10 τούτων πρώτων νικῶν ἔλαβεν ἡ Ἑλλάς καὶ πολλὰς δευτέρας, τὰς ἐξῆς:

- 1) Π. Παρασκευόπουλος, δισκοβολία.
- 2) Μιλτ. Γκούσκος, σφαιροβολία.
- 3) Παυλίδης, σκοποβολή.
- 4) Καράκαλος, σπάθη.
- 5) Ξενάκης, ἀναρρίχσις ἐπὶ κάλῳ.
- 6) Χωραφᾶς, Κολύμβησις
- 7) Πεπανός, »
- 8) Κάσδαγλης—Πετροκόκκινος, ἀντισφαίρισις.
- 9) Νικολόπουλος Ποδηλασία (333 μ).
- 10) » » (2 χιλ. μ.).

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ Ἑλλάς ὑπερέβη εἰς πρώτας καὶ δευτέρας νίκας ὅλα τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη, ἠττήθη δὲ ἀπὸ μόνην τὴν Ἀμερικὴν. Τὸ φαινόμενον ὅμως αὐτό, τὸ ὁποῖον πολλοὶ ἐχαρκτήρισαν ὡς οἰωνὸν ἐξαιρετικοῦ ἀθλητικοῦ μέλλοντος καὶ ταχίστης ἀνακτήσεως τῆς ἀρχαίας ἀγωνιστικῆς εὐκλείας, ὀφείλεται εἰς τὴν ὀλιγαριθμοτάτην συμμετοχὴν τῶν ξένων καὶ ταύτην δι' ἀθλητῶν οὐχὶ πρώτης γραμμῆς.

Εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους συμμετέσχεν ἐνεργητικώτατα καὶ ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη χωρὶς νὰ προκηρυχθῆ εἰδικὸς δι' αὐτὴν ἀγών. Καὶ ἡ μὲν ἀρχιτεκτονικὴ, διὰ τοῦ ἀρχιτέκτονος κ. Ἀναστ. Μεταξᾶ παρουσίασε τὸν μαρμάρινον ἐκεῖνον κολοσσὸν τοῦ Παναθηναϊκοῦ σταδίου, τοῦ ὁποίου ὁ θεατῆς

δὲν ἤξευρε τί νὰ πρωτοθαυμάσῃ· τὸν ἐπιβλητικώτατον ὄγκον ἢ τὴν ἀφάνταστον ἁρμονίαν τῶν γραμμῶν. Ἡ ποίησις, μὲ τὸν μέγαν διδάσκαλον κύριον Κωστῆν Παλαμᾶν, ὡς κορυφαῖον, ὃ ὁποῖος ἔγραψε τὸν θαυμάσιον Ὀλυμπιακὸν ὕμνον, τὴν ἐμπνευσμένην ἐκείνην ἐπίκλησιν πρὸς τὸ ἀρχαῖον Πνεῦμα, τὸ ἀθάνατον, ὕμνησεν ἐπανειλημμένως καὶ ἐπαξίως τὸ ἔξαιρετικὸν γεγονός. Ἡ δὲ μουσικὴ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἀειμνήστου Σαμάρα εὗρηκε τὸν ἐνδεδειγμένον μελοποιὸν τῶν στίχων τοῦ Παλαμᾶ. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μέσα εἰς τὸ νέον Παναθηναϊκὸν στάδιον, τὸ ὁποῖον ἑλληνικὴ χορηγία καὶ ἑλληνικὸς νοῦς ἔφεραν πάλιν εἰς τὴν ζωὴν, ἀντήχησαν ἁρμονικοὶ οἱ ἐμπνευσμένοι στίχοι τοῦ Ἑλληνος Ποιητοῦ, συντροφευμένοι ἀπὸ τὰ κύματα τῆς ἁρμονίας ποῦ ἐτιθάσσειεν ἡ τέχνη τοῦ Ἑλληνος συνθέτου, ἐνῶ συγχρόνως ὄλαι αἱ Ἑλληνικαὶ φιλαρμονικαὶ Ἑταιρεῖαι καὶ οἱ ὠδικοὶ Σύλλογοι συνεισέφεραν τὰς μουσικὰς τῶν ὀρχήστρας καθὼς καὶ τοὺς χορούς τῶν καὶ συνεκρότησαν μίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τοῦλάχιστον, γιγάντιαν μπάνταν μὲ χωροφθίαν μαζύ, ἢ ὁποῖα διευθυνομένη ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν Σαμάραν, ἐξετέλεσε τὸν Ὑμνον πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἀγώνων ἐνώπιον τῶν δεκάδων χιλιάδων τῶν θεατῶν, οἱ ὁποῖοι ἐγκαίρως εἶχαν κατακλύσῃ τὸ Στάδιον.

Τὴν δεκάτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν ἀγώνων, Κυριακὴν 3 Ἀπριλίου, ἐγένετο ἡ στέψις τῶν νικητῶν ἐν τῷ Σταδίῳ καὶ ἡ κήρυξις τῆς λήξεως τῶν ἀγώνων. Ὁ Ἄγγλος ἀθλητὴς καὶ φοιτητὴς τῆς Ὁξφόρδης κ. Robertson ἀπήγγειλε πρῶτος ἓνα εἰς ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν καὶ εἰς Πινδαρικὸν ὕφος συντεταγμένον ὕμνον πρὸς τὰς νεωτέρας Ὀλυμπιάδας, ἀξιοθαύμαστον διὰ τὴν ἐμπνευσιν καὶ διὰ τὴν ἐκτέλεσιν· μετ' αὐτὸν δὲ ἐκλήθησαν οἱ νικηταὶ καὶ ἔλαβον ἀπὸ χειρὸς τοῦ Βασιλέως Γεωργίου τὰ Ὀλυμπιακὰ μετάρλια καὶ τὸν κότινον τοῦ νικητοῦ καὶ τέλος παρήλασαν δι' ὅλου τοῦ στίβου τοῦ σταδίου, ὑπὸ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὰς ἐπεφημίας τοῦ πλήθους τὸ ὁποῖον ἀσφυκτικῶς συνωθειῖτο μέσα εἰς τὸ ἀπέραντον οἰκοδόμημα.

Οὕτω ἔληξεν ἡ πρώτη Ὀλυμπιάς, μὲ ἐπιτυχίαν τὴν ὁποίαν καὶ οἱ αἰσιοδοξώτεροι ἐκ τῶν ἀρχικῶν τῆς ὀργανο-
τῶν δὲν ἠδύναντο οὔτε νὰ φαντασθοῦν. Δι' αὐτὸ καὶ ὅλοι
οἱ ξένοι, ἀθληταὶ καὶ θεωροί, ἔφυγαν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας μὲ
τὰς ἀρίστας τῶν ἐντυπώσεων κατενθουσιασμένοι ἀπὸ τὴν
φιλοξενίαν καὶ τὴν φυσικὴν εὐγένειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ
Λαοῦ καὶ μὲ τὴν ἀκλόνητον πεποιθήσιν ὅτι ἀφοῦ ἡ ἀνα-
βίωσις τῶν Ὀλυμπιακῶν Ἀγῶνων ἐπέτυχε καὶ εἰς τοιοῦτον
μάλιστα βαθμόν, εἰς τὰς Ἀθήνας ὅπου τόση ἔλλειψις ὑπῆρχε
καὶ ὑλικῶν μέσων καὶ γυμναστικῆς καὶ ἀγωνιστικῆς κινή-
σεως, τὸ μέλλον τῶν ἤτο πλέον ἐξασφαλισμένον, εἰς οἵαν-
δήποτε ἄλλην πόλιν τῆς Εὐρώπης ἢ Ἀμερικῆς καὶ ἀν-
ὠρίζετο ἡ ἐκτέλεσις αὐτῶν.

Ι. Ε. ΧΡΥΣΑΦΗΣ

